

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Ана Стоева Димова

за кандидатурата на гл. ас. д-р Ренета Михайлова Килева-Стаменова за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по научната специалност 05.04.16 Теория и практика на превода (немски език), обявен от Софийски университет „Св. Климент Охридски“ в ДВ, бр. 21 от 15.03.2011 г.

Биографични данни

Кандидатката за обявения конкурс, гл. ас. д-р Ренета Михайлова Килева-Стаменова, е завършила Гимназия с преподаване на немски език в Пазарджик и специалността Немска филология на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ със специализация по превод и втора специалност английски език. По време на следването е била два семестъра на частично обучение в Хумболтовия университет Берлин. От 1985 г., след успешно издържан конкурс, е назначена за асистент по Съвременен немски език (практически курс) в катедра Немска филология на Софийския университет. През 1988 г. започва работа върху дисертация на тема *Textlinguistische und stilistische Aspekte der Übersetzungsäquivalenz (am Beispiel der Übersetzung bulgarischer Zeitungsnachrichten ins Deutsche)*. Работата върху дисертационния труд е стимулирана от изследователски престой на Ренета Килева в Хумболтовия университет Берлин, в Лайпцигския университет и в Университета Зарбрюкен. През 1993 г. дисертацията е успешно защитена пред Специализирания научен съвет по езикознание към ВАК. През 1991 г. е избрана за старши асистент, а през април 1995 г. за главен асистент в катедра Немска филология на СУ „Св. Климент Охридски“.

С всички тези биографични факти гл. ас. д-р Ренета Килева-Стаменова изпълнява условията за заемане на академичната длъжност „доцент“, формулирани в Закона за развитието на академичния състав в Република България.

Учебна дейност

Гл.ас. Ренета Килева-Стаменова чете лекции и води семинари в бакалавърската и в магистърската степен на специалността германистика в областта на теорията и практиката на превода. Преподавателската ѝ дейност е насочена както към общата, така и към специалните теории на превода и практическото им приложение. В бакалавърската степен чете лекции по Увод в теорията на превода и води упражнения по Превод на специализирани текстове – текстологични и терминологични проблеми, по Превод на политически текстове, по Превод на юридически текстове и по Превод на административно-делови текстове. В магистърската програма „Език – култура – превод“ д-р Килева-Стаменова чете лекции по Специфика на превода на литературна проза и води упражнения по Превод на политически текстове. Общо води 210 часа, от които 60 часа лекции и 150 часа упражнения.

Гл. Ас. д-р Ренета Килева Стаменова е разработила концепцията за структурата и съдържанието на професионално ориентирания профил "Превод" за студентите от VII и VIII семестър в бакалавърската степен на обучение. Съставила е учебния план на модула "Превод" в магистърската програма "Езиковедие и превод", по-късно модифицирана в "Език – комуникация - превод". От 2008 г. е ръководител на магистърската програма в нейния актуален вариант "Език – култура - превод".

Под ръководството на д-р Килева-Стаменова са защитени десетки дипломни и магистърски работи в областта на стилистиката, лингвистиката на текста и теорията на превода.

Учебно-преподавателска дейност на д-р Килева-Стаменова е отразена концептуално в публикации №10 и №18: *Методически модел за представяне на тематичния комплекс "Европейски съюз" в обучението по превод в магистърската степен* и *Stand und Perspektiven des Übersetzungs- und Dolmetschunterrichts als Teil des Germanistikstudiums an der St.-Kliment-Ochridski-Universität Sofia*.

Научноизследователска дейност

По конкурса са представени 24 публикации (след защитата на докторската степен) – едно монографично изследване, 17 статии, един речник, три рецензии, две съставителства. Три от публикациите са под печат, посоченото под № 19 монографично изследване вече е излязло от печат.

Представена е много подробна справка за съдържанието и за приносния характер на всяка от публикациите.

Тематично публикациите могат да се групират в три области: теория на превода, контрастивна лингвистика, лингвистика на текста. Централна за изследователската работа на д-р Килева-Стаменова е преводаческата проблематика - контрастивната лингвистика и лингвистиката на текста са необходимата теоретична и емпирична база за преводаческите изследвания. Интерес към проблемите на преводаческото Ренета Килева проявява още като студентка (завършила е преводачески профил на специалността Немска филология), който я довежда до избора на тема за дисертация, посветена на текстолингвистичните и стилистични аспекти на еквивалентността при превода на вестникарски текстове. Публикациите по тази проблематика (№№ 3-5) няма да бъдат коментирани тук. След защитата на дисертацията през 1991 г. интересът на д-р Ренета Килева-Стаменова се насочва към контрастивни лингвистични и текстологични анализи с оглед на превода, проблеми на художествения превод, на лексикографията, проблеми на превода в институциите на Европейския съюз, дидактика на превода. Многообразието на проблематиката отразява от една страна разностранните интереси и разнообразната преподавателска дейност на д-р Килева, от друга страна то е резултат от многоаспектността на феномена превод.

Публикация № 1 (в съавторство с Емилia Денчева) и е посветена на езиковия феномен "неверни приятели на преводача". Тя представя концепцията на издадения по-късно от съавторките "Речник на неверните приятели на преводача" (№3). Приносен характер има предложената в статията класификация на двойки думи в български и немски език, дефинирани като "неверни приятели на преводача". Речникът е първият по рода си и единствен засега речник, който лексикографски обхваща проблема за "неверните приятели на преводача" за двойката езици немски и български. Установени са различните типове семантични асиметрии между елементите на представените двойки думи. Речникът е полезен справочник за изучаването на немски език и за преводаческата практика.

Публикации № 4, № 5 и №16 са посветени на проблеми на художествения превод. В статия № 4 са разгледани в съпоставителен план езиковите възможности за изразяване на непряка реч в немски и български език с оглед на еквивалентните им отношения при превод на художествени текстове въз основа автобиографичния роман на Елиас Канети *Das Augenspiel* и българския му превод *Игра с очи*, където ясно могат да бъдат проследени сменящите се нива на повествование. Сравнението на оригинал и превод е довело до интересни наблюдения и изводи, които са от изключително голямо значение за преводаческата практика, напр. че механичното предаване на Konjunktiv I за изразяване на непряка реч чрез преизказни форми крие опасност от привнасяне на модални нюанси в превода, които не винаги присъстват в изходния текст. Статия № 5 се занимава с явление, което не е било често предмет на изследване в теорията на художествения превод – превода на многоезичие, използвано като стилистичен похват. Анализа Ренета Килева прави върху собствения си превод на романа *Brandung* (Прибой) от Мартин Валзер, като се основава на модела на Иржи Леви за маркиране на чуждоезиковите елементи в превода, но го допълва въз основа на собствените си наблюдения. Направен е изводът, че при превода на многоезичие в художествен текст е необходима оценка на естетическите му функции в изходния текст и съобразяване с традициите на приемащата култура. Особено интересна от преводаческа гледна точка е статия №16, разглеждаща българските преводи на *Also sprach Zarathustra* от Фридрих Ницше. Макар съпоставителният анализ на оригинал и преводи да е съсредоточен върху един частен аспект от афиристичния стил на нищевия текст, Ренета Килева успява да извлече от анализа интересни наблюдения върху рецепцията на Ницше в българския куртурен контекст. В статията се прави хроника на българския превод на “Заратустра”, като наред с очертаването на индивидуалните преводачески стилове на четиримата преводачи са проучени и представени интересните творчески взаимодействия между тях.

Публикации №№ 6 – 15 в контрастен и интеркултурен план разглеждат граматически, лексикографски и текстови явления, налагащи различни трансформации при превод. Статия № 6 е посветена на някои случаи на системна асиметрия при категорията “число на съществителното” в немски и български език, като разширява обичайната контрастивно-лингвистична перспектива от гледна точка на контекста. Публикации № 11 и № 13 са насочени към лексикографски проблеми на превода. В статия № 11 се предлага концепция за лексикографското представяне на културно специфична политическа лексика, която непълно и неточно е обхваната в наличните двуезични общи и специализирани речници с немски и български език. В статия № 13 се прави критичен анализ на юридическия немско-български / българско-немски речник (2000, 2003), като се изхожда от спецификата на юридическата терминология и особеностите на юридическия превод като трансфер между правни системи и култури. Статия № 7 разглежда интеркултурни аспекти при превода на рекламни текстове в печатните медии, като при оценката на преводните резултати се обръща внимание на различното развитие на рекламата и рекламния език в изходната и преводната култура, както и необходимостта от функционална адекватност на рекламните послания. В публикация № 8 е разгледан въпросът за необходимостта от знания на преводача за особеностите, приликите и разликите в конвенционализирания модел на изграждане и формулиране на различни текстови жанрове в изходния и преводния език, като се предлага система от упражнения за изграждане на текстова компетентност в целевия език. Статия № 14 продължава разглежданата от авторката и в други публикации тема за езика на пресата и особеностите при превода на текстове от печатните медии в двойката езици немски и български. Статия № 9 е продължение на изследванията на авторката в областта на контрастивния текстологичен анализ на (специализирани)

жанрове текст в немски и български с оглед на превода в тази двойка езици и поставя началото на заниманията ѝ с проблемите на превода на официални документи респ. юридически текстове, а статия № 15 е продължение на работата върху тази проблематика, цялостният резултат от която е представен в монографичния ѝ труд (№ 19).

Монографичното изследване под заглавие *Die Übersetzung öffentlicher Urkunden im Sprachenpaar Bulgarisch und Deutsch* (№ 19) бе представено като хабилитационен труд при вътрешното обсъждане на кандидатурата на д-р Ренета Килева. Сега то е вече отпечатано от Университетското издателство „Св. Климент Охридски“. Изследването е посветено на проблематика, която рядко е била предмет на задълбочено проучване в транслатологията, както в международната, така и в българската изследователска практика, макар в преводаческата практика публичните документи да са сред най-разпространените. Прочетох работата на Ренета Килева с огромно удоволствие: логичната постройка на текста, прецизно формулираните проблеми, точното описание на изследователските методи и на корпуса, убедителните изводи – всичко това показва, че авторката не само научно проучва проблемите на текста, но умее и много изискано да изгражда текст, който информира и убеждава реципиента в своята целесъобразност. Това се отнася впрочем за всички публикации на авторката.

Монографията си поставя за цел да систематизира релевантните аспекти при превода на публични документи за двойката езици немски и български, като акцентът се постави върху конвенционалността и нормативността на тази група от текстови жанрове. Структурата на работата много ясно и логично проследява пътя за постигане на тази цел. В първа глава кратко и ясно е представена проблематиката и методологията на изследването, втора глава уточнява понятието „публичен документ“, като стеснява предмета на изследване до жанровете „удостоверение за раждане“ и „(съдебно) решение за развод“. Трета глава прави преглед на регламентите в преводаческата практика на публични документи в Германия и България, както и на научните изследвания върху проблемите на превода на този вид текстове в двете страни. В четвърта глава е представена текстологичната база на разработката, изяснени са не винаги ясно дефинираните понятия текст, текстов жанр и текстови конвенции, като специално внимание е отделено на контрастивните аспекти в текстологията. В пета глава е представена (релевантна за превода) класификация на публично-документалните жанрове, като подробно е описан от тази гледна точка и корпусът на изследването. В шеста глава са описани общите текстоизградящи признаци на публичните документи за двойката езици немски и български, както и аспекти на контрастивното им съпоставяне от гледна точка на превода. Седма глава е централна за изследването, в нея се очертава транслатологичната рамка, опираща се на модела на Гьопферих за жанровите конвенции, който е модифициран за целите на конкретната разработка. В осма глава се разглеждат съществуващите мнения за превода на публични документи и се предлага по-диференциран подход, различен от догматично прилагания „документален превод“. Девета глава отново се опира на модела на Гьопферих, като въз основа на материал от собствения корпус разглежда проблеми при превода на вътрешнотекстови явления в публичните документи на двата езика – названия на институции, на документи, лични данни, адреси, юридически термини, съкращения и т.н. Десета и единадесета глава илюстрират проблематиката на превода на публични документи чрез цялостен анализ и коментар на текстове – превод на българско удостоверение за раждане и на съдебно решение за развод на немски и обратно, превод на немско *Gebrurtsurkunde* и *Scheidungs Urteil* на български. В дванадесета глава са обобщени резултатите и са направени изводи, очертани са и перспективите за бъдещи изследвания в тази област. Работата завършва с изчерпателна

и много актуална библиография и приложения, съдържащи представителни за корпуса примерни текстове.

Текстът на Ренета Килева е написан на много добър немски език, изследването ѝ безспорно ще бъде принос към транслатологията в международен план. За съжаление състоянието на българския научен дискурс в тази област не предлага много разработки, липсва и адекватна терминология. За някои български изследователи много от използваните тук термини звучат твърде предизвикателно, била съм свидетел на дискусии, които изцяло отхвърлят термини като жанрови конвенции. Смятам, че една толкова задълбочена работа като представеното от Ренета Килева монографично изследване би могло да убеди българската научна общност в целесъобразността на подобни термини. Изцяло приемам тезите и изводите на Ренета Килева и настоячиво я моля да се опита да направи резултатите от изследването си достояние на българската научна общност, тоест да публикува поне части от този труд и на български език. Досега само три от публикациите ѝ са на български език, всички останали са на немски език. Това разбира се не е недостатък за публикационната активност на една германистка в областта на транслатологията, още повече, че всички публикации на Ренета Килева-Стаменова са в престижни научни издания.

От представената справка за цитирани и индексирани публикации, изработена от Университетската библиотека на СУ „Св. Климент Охридски“, се вижда, че научната дейност на д-р Ренета Килева-Стаменова е била оценена по достойнство от научната общност: 26 цитирания и 22 индексирани публикации. Но справката не е съвсем актуална, тъй като не съдържа някои от последните цитирания от 2011 г.: смятам, че предстои последните публикации на Ренета Килева да станат част от международния и родния научен дискурс, защото именно те са отразяват зрелостта и иновативността на изследователския подход към проблемите на превода.

Теоретичните си занимания с проблемите на превода Ренета Килева-Стаменова поставя в основата не само на преподавателската си дейност, но и на собствената си преводаческа работа. Списъкът на преведените от нея заглавия философска и есеистична проза е впечатляващ: Ницше, Яус, Хабермас, Томас Ман и др. Наблюденията си при превода на художествена и философска проза Ренета Килева-Стаменова е използвала като емпирична база за някои от преводаческите си изследвания. Трябва да се подчертае, че подобна саморефлексия не е често срещано явление в транслатологията. Д-р Килева-Стаменова е освен това сътрудник на лицензирани преводачески бюра, включително като външен преводач на текстове на институциите на Европейския съюз, а от 2007 година е основен член на преводаческия екип, който изготвя българското издание на реномираното немско научно-популярно списание GEO.

В рамките на договора за сътрудничество между СУ „Св. Климент Охридски“ и Хумболт Университет Берлин Ренета Килева е участвала в изработването на корпус за речник на политическата терминология (немски-български, български-немски). По покана на институтите по Славистика, Романистика и Англистика на Хумболт Университет е участвала в международен проект за създаване на концепция за трансуниверситетска магистърска програма „Интеркултурна специализирана комуникация“. Работила е по Темпус-проект, чиято цел е била създаването на Школа за обучение на преводачи в СУ „Св. Климент Охридски“.

Ренета Килева-Стаменова е съчредител и активен член на Съюза на германистите в България.

Заклучение

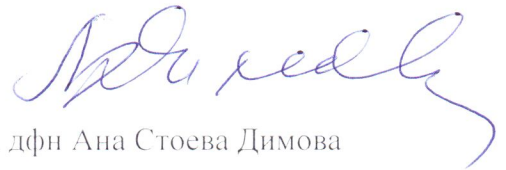
Познавам работата на гл.ас. д-р Ренета Килева-Стаменова не само от нейните публикации, но и от преки контакти в различни сфери на академичната дейност – от участия в научни конференции и дискусии и от съвместни дейности по линия на Съюза на германистите в България.

Кандидатката за академичната длъжност „доцент“ изключително сполучливо съчетава дейността си като университетски преподавател, изследовател и преводач. Резултатите от изследователската ѝ дейност именно по тази причина са така убедителни. Те не самоцелни и умозрителни разсъждения върхо проблемите на сложния и многоаспектен феномен превод, а се основават на собствената преподавателска и преводаческа практика на Ренета Килева. Но за разлика от други практикуващи преводачи Ренета Килева задълбочено познава съвременните теории в транслатологията и умее по много уместен начин да ги прилага в практиката.

Както научноизследователската, така и учебната дейност на д-р Ренета Килева-Стаменова са на високо ниво, така че с пълна убеденост подкрепям кандидатурата ѝ за заемане на академичната длъжност „доцент“.

София, 8. август 2011

Рецензент:

Проф. д-р Ана Стоева Димова
Шуменски университет
„Еп. Константин Преславски“
Катедра Немека филология
Ул. Университетска 115
9712 Шумен
e-mail: ana.dimova@abv.bg

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Ана Стоева Димова

за кандидатурата на гл. ас. д-р Ренета Михайлова Килева-Стаменова за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по научната специалност 05.04.16 Теория и практика на превода (немски език), обявен от Софийски университет „Св. Климент Охридски“ в ДВ, бр. 21 от 15.03.2011 г.

Биографични данни

Кандидатката за обявения конкурс, гл. ас. д-р Ренета Михайлова Килева-Стаменова, е завършила Гимназия с преподаване на немски език в Пазарджик и специалността Немска филология на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ със специализация по превод и втора специалност английски език. По време на следването е била два семестъра на частично обучение в Хумболтовия университет Берлин. От 1985 г., след успешно издържан конкурс, е назначена за асистент по Съвременен немски език (практически курс) в катедра Немска филология на Софийския университет. През 1988 г. започва работа върху дисертация на тема *Textlinguistische und stilistische Aspekte der Übersetzungsäquivalenz (am Beispiel der Übersetzung bulgarischer Zeitungsnachrichten ins Deutsche)*. Работата върху дисертационния труд е стимулирана от изследователски престой на Ренета Килева в Хумболтовия университет Берлин, в Лайпцигския университет и в Университета Зарбрюкен. През 1993 г. дисертацията е успешно защитена пред Специализирания научен съвет по езикознание към ВАК. През 1991 г. е избрана за старши асистент, а през април 1995 г. за главен асистент в катедра Немска филология на СУ „Св. Климент Охридски“.

С всички тези биографични факти гл. ас. д-р Ренета Килева-Стаменова изпълнява условията за заемане на академичната длъжност „доцент“, формулирани в Закона за развитието на академичния състав в Република България.

Учебна дейност

Гл.ас. Ренета Килева-Стаменова чете лекции и води семинари в бакалавърската и в магистърската степен на специалността германистика в областта на теорията и практиката на превода. Преподавателската ѝ дейност е насочена както към общата, така и към специалните теории на превода и практическото им приложение. В бакалавърската степен чете лекции по Увод в теорията на превода и води упражнения по Превод на специализирани текстове – текстологични и терминологични проблеми, по Превод на политически текстове, по Превод на юридически текстове и по Превод на административно-делови текстове. В магистърската програма „Език – култура – превод“ д-р Килева-Стаменова чете лекции по Специфика на превода на литературна проза и води упражнения по Превод на политически текстове. Общо води 210 часа, от които 60 часа лекции и 150 часа упражнения.

Гл. Ас. д-р Ренета Килева Стаменова е разработила концепцията за структурата и съдържанието на професионално ориентирания профил "Превод" за студентите от VII и VIII семестър в бакалавърската степен на обучение. Съставила е учебния план на модула "Превод" в магистърската програма "Езиковедие и превод", по-късно модифицирана в "Език – комуникация - превод". От 2008 г. е ръководител на магистърската програма в нейния актуален вариант "Език – култура - превод".

Под ръководството на д-р Килева-Стаменова са защитени десетки дипломни и магистърски работи в областта на стилистиката, лингвистиката на текста и теорията на превода.

Учебно-преподавателска дейност на д-р Килева-Стаменова е отразена концептуално в публикации №10 и №18: *Методически модел за представяне на тематичния комплекс "Европейски съюз" в обучението по превод в магистърската степен* и *Stand und Perspektiven des Übersetzungs- und Dolmetschunterrichts als Teil des Germanistikstudiums an der St.-Kliment-Ochridski-Universität Sofia*.

Научноизследователска дейност

По конкурса са представени 24 публикации (след защитата на докторската степен) – едно монографично изследване, 17 статии, един речник, три рецензии, две съставителства. Три от публикациите са под печат, посоченото под № 19 монографично изследване вече е излязло от печат.

Представена е много подробна справка за съдържанието и за приносния характер на всяка от публикациите.

Тематично публикациите могат да се групират в три области: теория на превода, контрастивна лингвистика, лингвистика на текста. Централна за изследователската работа на д-р Килева-Стаменова е преводаческата проблематика - контрастивната лингвистика и лингвистиката на текста са необходимата теоретична и емпирична база за преводаческите изследвания. Интерес към проблемите на преводаческото Ренета Килева проявява още като студентка (завършила е преводачески профил на специалността Немска филология), който я довежда до избора на тема за дисертация, посветена на текстолингвистичните и стилистични аспекти на еквивалентността при превода на вестникарски текстове. Публикациите по тази проблематика (№№ 3-5) няма да бъдат коментирани тук. След защитата на дисертацията през 1991 г. интересът на д-р Ренета Килева-Стаменова се насочва към контрастивни лингвистични и текстологични анализи с оглед на превода, проблеми на художествения превод, на лексикографията, проблеми на превода в институциите на Европейския съюз, дидактика на превода. Многообразието на проблематиката отразява от една страна разностранните интереси и разнообразната преподавателска дейност на д-р Килева, от друга страна то е резултат от многоаспектността на феномена превод.

Публикация № 1 (в съавторство с Емилia Денчева) и е посветена на езиковия феномен "неверни приятели на преводача". Тя представя концепцията на издадения по-късно от съавторките "Речник на неверните приятели на преводача" (№3). Приносен характер има предложената в статията класификация на двойки думи в български и немски език, дефинирани като "неверни приятели на преводача". Речникът е първият по рода си и единствен засега речник, който лексикографски обхваща проблема за "неверните приятели на преводача" за двойката езици немски и български. Установени са различните типове семантични асиметрии между елементите на представените двойки думи. Речникът е полезен справочник за изучаването на немски език и за преводаческата практика.

Публикации № 4, № 5 и №16 са посветени на проблеми на художествения превод. В статия № 4 са разгледани в съпоставителен план езиковите възможности за изразяване на непряка реч в немски и български език с оглед на еквивалентните им отношения при превод на художествени текстове въз основа автобиографичния роман на Елиас Канети *Das Augenspiel* и българския му превод *Игра с очи*, където ясно могат да бъдат проследени сменящите се нива на повествование. Сравнението на оригинал и превод е довело до интересни наблюдения и изводи, които са от изключително голямо значение за преводаческата практика, напр. че механичното предаване на Konjunktiv I за изразяване на непряка реч чрез преизказни форми крие опасност от привнасяне на модални нюанси в превода, които не винаги присъстват в изходния текст. Статия № 5 се занимава с явление, което не е било често предмет на изследване в теорията на художествения превод – превода на многоезичие, използвано като стилистичен похват. Анализа Ренета Килева прави върху собствения си превод на романа *Brandung* (Прибой) от Мартин Валзер, като се основава на модела на Иржи Леви за маркиране на чуждоезиковите елементи в превода, но го допълва въз основа на собствените си наблюдения. Направен е изводът, че при превода на многоезичие в художествен текст е необходима оценка на естетическите му функции в изходния текст и съобразяване с традициите на приемащата култура. Особено интересна от преводаческа гледна точка е статия №16, разглеждаща българските преводи на *Also sprach Zarathustra* от Фридрих Ницше. Макар съпоставителният анализ на оригинал и преводи да е съсредоточен върху един частен аспект от афиристичния стил на нищевия текст, Ренета Килева успява да извлече от анализа интересни наблюдения върху рецепцията на Ницше в българския куртурен контекст. В статията се прави хроника на българския превод на “Заратустра”, като наред с очертаването на индивидуалните преводачески стилове на четиримата преводачи са проучени и представени интересните творчески взаимодействия между тях.

Публикации №№ 6 – 15 в контрастивен и интеркултурен план разглеждат граматически, лексикографски и текстови явления, налагащи различни трансформации при превод. Статия № 6 е посветена на някои случаи на системна асиметрия при категорията “число на съществителното” в немски и български език, като разширява обичайната контрастивно-лингвистична перспектива от гледна точка на контекста. Публикации № 11 и № 13 са насочени към лексикографски проблеми на превода. В статия № 11 се предлага концепция за лексикографското представяне на културно специфична политическа лексика, която непълно и неточно е обхваната в наличните двуезични общи и специализирани речници с немски и български език. В статия № 13 се прави критичен анализ на юридическия немско-български / българско-немски речник (2000, 2003), като се изхожда от спецификата на юридическата терминология и особеностите на юридическия превод като трансфер между правни системи и култури. Статия № 7 разглежда интеркултурни аспекти при превода на рекламни текстове в печатните медии, като при оценката на преводните резултати се обръща внимание на различното развитие на рекламата и рекламния език в изходната и преводната култура, както и необходимостта от функционална адекватност на рекламните послания. В публикация № 8 е разгледан въпросът за необходимостта от знания на преводача за особеностите, приликите и разликите в конвенционализирания модел на изграждане и формулиране на различни текстови жанрове в изходния и преводния език, като се предлага система от упражнения за изграждане на текстова компетентност в целевия език. Статия № 14 продължава разглежданата от авторката и в други публикации тема за езика на пресата и особеностите при превода на текстове от печатните медии в двойката езици немски и български. Статия № 9 е продължение на изследванията на авторката в областта на контрастивния текстологичен анализ на (специализирани)

жанрове текст в немски и български с оглед на превода в тази двойка езици и поставя началото на заниманията ѝ с проблемите на превода на официални документи респ. юридически текстове, а статия № 15 е продължение на работата върху тази проблематика, цялостният резултат от която е представен в монографичния ѝ труд (№ 19).

Монографичното изследване под заглавие *Die Übersetzung öffentlicher Urkunden im Sprachenpaar Bulgarisch und Deutsch* (№ 19) бе представено като хабилитационен труд при вътрешното обсъждане на кандидатурата на д-р Ренета Килева. Сега то е вече отпечатано от Университетското издателство „Св. Климент Охридски“. Изследването е посветено на проблематика, която рядко е била предмет на задълбочено проучване в транслатологията, както в международната, така и в българската изследователска практика, макар в преводаческата практика публичните документи да са сред най-разпространените. Прочетох работата на Ренета Килева с огромно удоволствие: логичната постройка на текста, прецизно формулираните проблеми, точното описание на изследователските методи и на корпуса, убедителните изводи – всичко това показва, че авторката не само научно проучва проблемите на текста, но умее и много изискано да изгражда текст, който информира и убеждава реципиента в своята целесъобразност. Това се отнася впрочем за всички публикации на авторката.

Монографията си поставя за цел да систематизира релевантните аспекти при превода на публични документи за двойката езици немски и български, като акцентът се постави върху конвенционалността и нормативността на тази група от текстови жанрове. Структурата на работата много ясно и логично проследява пътя за постигане на тази цел. В първа глава кратко и ясно е представена проблематиката и методологията на изследването, втора глава уточнява понятието „публичен документ“, като стеснява предмета на изследване до жанровете „удостоверение за раждане“ и „(съдебно) решение за развод“. Трета глава прави преглед на регламентите в преводаческата практика на публични документи в Германия и България, както и на научните изследвания върху проблемите на превода на този вид текстове в двете страни. В четвърта глава е представена текстологичната база на разработката, изяснени са не винаги ясно дефинираните понятия текст, текстов жанр и текстови конвенции, като специално внимание е отделено на контрастивните аспекти в текстологията. В пета глава е представена (релевантна за превода) класификация на публично-документалните жанрове, като подробно е описан от тази гледна точка и корпусът на изследването. В шеста глава са описани общите текстоизграждащи признаци на публичните документи за двойката езици немски и български, както и аспекти на контрастивното им съпоставяне от гледна точка на превода. Седма глава е централна за изследването, в нея се очертава транслатологичната рамка, опираща се на модела на Гьопферих за жанровите конвенции, който е модифициран за целите на конкретната разработка. В осма глава се разглеждат съществуващите мнения за превода на публични документи и се предлага по-диференциран подход, различен от догматично прилагания „документален превод“. Девета глава отново се опира на модела на Гьопферих, като въз основа на материал от собствения корпус разглежда проблеми при превода на вътрешнотекстови явления в публичните документи на двата езика – названия на институции, на документи, лични данни, адреси, юридически термини, съкращения и т.н. Десета и единадесета глава илюстрират проблематиката на превода на публични документи чрез цялостен анализ и коментар на текстове – превод на българско удостоверение за раждане и на съдебно решение за развод на немски и обратно, превод на немско *Gebrurtsurkunde* и *Scheidungsurteil* на български. В дванадесета глава са обобщени резултатите и са направени изводи, очертани са и перспективите за бъдещи изследвания в тази област. Работата завършва с изчерпателна

и много актуална библиография и приложения, съдържащи представителни за корпуса примерни текстове.

Текстът на Ренета Килева е написан на много добър немски език, изследването ѝ безспорно ще бъде принос към транслатологията в международен план. За съжаление състоянието на българския научен дискурс в тази област не предлага много разработки, липсва и адекватна терминология. За някои български изследователи много от използваните тук термини звучат твърде предизвикателно, била съм свидетел на дискусии, които изцяло отхвърлят термини като жанрови конвенции. Смятам, че една толкова задълбочена работа като представеното от Ренета Килева монографично изследване би могло да убеди българската научна общност в целесъобразността на подобни термини. Изцяло приемам тезите и изводите на Ренета Килева и настоячиво я моля да се опита да направи резултатите от изследването си достояние на българската научна общност, тоест да публикува поне части от този труд и на български език. Досега само три от публикациите ѝ са на български език, всички останали са на немски език. Това разбира се не е недостатък за публикационната активност на една германистка в областта на транслатологията, още повече, че всички публикации на Ренета Килева-Стаменова са в престижни научни издания.

От представената справка за цитирани и индексирани публикации, изработена от Университетската библиотека на СУ „Св. Климент Охридски“, се вижда, че научната дейност на д-р Ренета Килева-Стаменова е била оценена по достойнство от научната общност: 26 цитирания и 22 индексирани публикации. Но справката не е съвсем актуална, тъй като не съдържа някои от последните цитирания от 2011 г.: смятам, че предстои последните публикации на Ренета Килева да станат част от международния и родния научен дискурс, защото именно те са отразяват зрелостта и иновативността на изследователския подход към проблемите на превода.

Теоретичните си занимания с проблемите на превода Ренета Килева-Стаменова поставя в основата не само на преподавателската си дейност, но и на собствената си преводаческа работа. Списъкът на преведените от нея заглавия философска и есеистична проза е впечатляващ: Ницше, Яус, Хабермас, Томас Ман и др. Наблюденията си при превода на художествена и философска проза Ренета Килева-Стаменова е използвала като емпирична база за някои от преводаческите си изследвания. Трябва да се подчертае, че подобна саморефлексия не е често срещано явление в транслатологията. Д-р Килева-Стаменова е освен това сътрудник на лицензирани преводачески бюра, включително като външен преводач на текстове на институциите на Европейския съюз, а от 2007 година е основен член на преводаческия екип, който изготвя българското издание на реномираното немско научно-популярно списание GEO.

В рамките на договора за сътрудничество между СУ „Св. Климент Охридски“ и Хумболт Университет Берлин Ренета Килева е участвала в изработването на корпус за речник на политическата терминология (немски-български, български-немски). По покана на институтите по Славистика, Романистика и Англистика на Хумболт Университет е участвала в международен проект за създаване на концепция за трансуниверситетска магистърска програма „Интеркултурна специализирана комуникация“. Работила е по Темпус-проект, чиято цел е била създаването на Школа за обучение на преводачи в СУ „Св. Климент Охридски“.

Ренета Килева-Стаменова е съчредител и активен член на Съюза на германистите в България.